

munkáját tárgyalva, különösen a kifáradás, a házi- és iskolai feladat, a tárgyak kedveltsége és az egyes tárgyak pszichológiája érdeklik a szerzőt.

A gyógyító nevelésre szoruló gyermekekkel ennek a kérdésnek egyik kiváló szakembere, *O. Mönkemöller* orvos foglalkozik; rövid 36 lapra szorítva mondanivalóját. A veleszületett gyengeelméjűség, az epilepszia, a hisztéria, az idegesség, a pubertás szellemi zavarai, a nemi rendellenességek, az ifjúkori elmezavar, a choreás és a pszichopáthiás gyermek éles megvilágításban, nagy, de határozott vonásokkal megrajzolva jelennek meg előttünk. A szerző pompásan ért ahhoz, hogy a sok rokon betegség közös és így egymást zavaró vonásait elkülönítse s mindegyik bajnak jellemét kidomborítsa. A pedagógusnak azonban semmiesetre sem szabad többre vállalkoznia, mint annak a megállapítására, hogy rendellenes gyermekkel van dolga, kinek az iskolából való kivételét ajánlhatja, de a baj megállapítását és a kezelés módját bízza az orvosra s hozzáértő gyógyító intézetekre. Az elemekkel — úgy amint ezeket Mönkemöller ebben a könyvben nyújtja — minden nevelőnek meg kell ismerkednie. Előbb-utóbb a vizsgálatokon is számot kell a jelölteknek adniok e nemű ismereteikről.

Vértés O. József.

A. Flexner: A Modern School. New-York, 1916, Publications of the General Education Board, 20 l.

A modern iskola és modern nevelés kérdése az oceánon túl és innen egyaránt foglalkoztatja az elméket. Egész kötetre megy már ama pedagógiai művek és dolgozatok jegyzéke, amelyek a jövő nemzedék szempontjából felette fontos nevelési kérdésekkel foglalkoznak. A jövő nemzedéknek, a nemzet jövőjének nevelés útján való biztosítása sokkal messzebbre hat, mint egyéb biztosítékok és mégis sokan (még az irányadó tényezőket sem véve ki) nem tartják olyan fontosnak, mint kellene. A nevelés új irányának megszabásában a túlságosan elméleti szempont épp oly helytelen, mint az, ha csak a hagyományokhoz tapadva, a való életre, a jelenre, a fejlődő világra és a fejlődés nyomában járó változásokra nem akarunk annyira tekintettel lenni, amennyire szükséges, ha t. i. az új iskolától komoly eredményt várunk s a jövő nemzedéknek igazán hasznos előkészítőjévé akarjuk tenni. Ezt az alap gondolatot terjeszti Flexner kis dolgozata. Sokban emlékeztet *Munro*nak *New Demands in Education* c. könyvére (ismertetését *L. M. P.* 1914 jan.). A felvetett eszmék valami újaknak nem mondhatók s a kívánságok, amiket hangoztat, jórészt szintén ismeretesek. De vannak bizonyos kérdések, amelyeket nem felesleges

újra meg újra hangoztatni. Flexner újra elpanaszolja a mai, még mindig hagyományokon nyugvó iskola számos baját, azt, hogy a gyermekek idejét nem használja fel elég okosan s a tanulók munkacseréjét a tanítók többnyire az alaki kiképzésre fecsérelik s nincsenek tekintettel (csak a legkritikább esetben) a gyermekek egyéni és társadalmi szükségleteire, pedig igazi nevelő ezeket ma már nem mellőzheti. A mai iskola nehezen tud elszakadni a hagyományok bilincseitől. A mai tanulók egész gondolkodását a hagyományok irányítják, nem pedig a jelen, a mai való élet szükségleteinek okos megfontolása. Szóvá teszi a klasszikus iskola elleni támadásokat és egyebek közt ezt mondja: a klasszikus iskola elleni sok támadás és a modern iskolának egyenlő privilegiumokkal való kifejlesztése azt mutatja, hogy éppen Németországban a régi módi iskola alá van aknázva. A mai kor szükségletei azt követelik, hogy az iskola határozottabb eredményeket nyújtson. A nyelvtanításról szólva, egy-két nyelvnek a mainál sokkal gyakorlatibb irányban való tanítását hangsúlyozza s az eljövendő új iskolában sem a görögnek, sem a latinnak nem látja a helyét. Elszomorítónak látja azt az eredményt, amelyet a latinból az érettségi vizsgálaton tanúsít a jelölt, pedig 8—9 évig sanyargatták vele az iskola padjain. Mint Munroe, Flexner is a gyakorlatiasságot kívánja: adjunk a gyermeknek érdekes, ösztönző, hasznosító foglalkozást s ne tömjük tele agyát érdektelen s haszontalan tudnivalókkal. Az új iskolában több gondot kell fordítani a testi nevelésre. Okos és üdítő játékokról, sportokról és testedző, nemesítő tornázásról is kell gondoskodni. Szükségesnek véli, hogy az új iskolának jó előkészítője is legyen, amelyben a serdülő gyermeket bölcsen és könnyed módon vezetik át az elemi iskolából az életre nevelő igazi iskolába. — Mindez láthatóan nem új, de érdekessé teszi az a körülmény, hogy Flexner füzete hivatalos kiadvány.

Ágner Lajos.

Dóczi Imre: Nevelésügyi feladatok a református egyházban.

Értekezések és egyéb kisebb dolgozatok a theologia köréből I. kötet
4. sz. Debreczen, 1916, Hegedüs és Sándor, 8° 15 l., 50 f.

Dóczi Imre ebben a felolvasásában ama fogyatkozásokra és mulasztásokra mutat rá a köznevelés terén, amelyek miatt a magyar kálvinizmus önerejében és a nemzeti társadalomra gyakorolt hatásában egyre gyöngül. A javulás eszközeiként, tehát a ref. egyház nevelésügyi szükségleteiül megjelöli az óvónőképző-intézet létesítését, a tanítóképzők szaporítását, a ref. középiskolák tanárszükségletének kielégítésére az állami egyetemek mellett megfelelő szemináriumjellegű intézmények szervezését, polgári leányiskolák és középiskolai inter-